אִם בָּעֲצֵי בָּשָׂמִים, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא [*] עֲצֵי בְשָׂמִים, וְאִם בְּעִשְׂבֵי בָּשָׂמִים, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא עִשְׂבֵי בְשָׂמִים, וְאִם הָיוּ בּוֹ (כח) עֵצִים (*)וּבְשָׂמִים, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים. (כט) וְאִם סָנְנוּ וְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ הַבְּשָׂמִים, [ל]יֵשׁ אוֹמְרִים שְׁמְבָרֵךְ (ל) בּוֹרֵא שֶׁמֶן עָרֵב, [מ]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵינוֹ מְבָרֵךְ עָלָיו כְּלָל, דְּהָוֵי רֵיחַ (לא) שֶׁאֵין לוֹ (יג) עִקָּר, וְכֵיוָן שֶׁטָּפֵל הוּא נָכוֹן לְזָהֲרוֹ (לב) מִלְּהָרִיחַ בּוֹ: ז (לג) [נ]סְמְלֵק וְחִלְפֵי דְּיֵמָא, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים. סְמְלֵק, [ס]יֵשׁ מְפָרְשִׁים (לד) רוֹסְמַארי״ן, [ע]וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים יַאסְמִי״ן, [פ]וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהוּא עֵשֶׂב שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁלֹשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל עָלִין זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ וּלְכָל שׁוּרָה שֶׁלֹשׁ עָלִין. וְחִלְפֵי דְּיֵמָא (לה) הוּא שִׁבֹּלֶת נֶרְדְּ, שֶׁקּוֹרִין (יד) אִישְׁפִּי״ק: ח (לו) [צ]סִינְגְלֵי וְהֵם וְיאוֹלְ״ש, בּוֹרֵא עִשְׂבֵי בְשָׂמִים: ט [ק]נַרְגִּיס, וְהוּא [ר]חֲבָצֶלֶת, [ש]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא לִירְיֵי״ן, [ת]אֹם (לז) גָּדֵל (מו) גִּבְנָּה מְבָרֵךְ בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים, וְאִם הוּא גָּדֵל בְּשָׂדֶה מְבָרֵךְ בּוֹרֵא עִשְׂבֵי בְשָׂמִים: י (לח) [א]הָיוּ לְפָנָיו עֲצֵי בְשָׂמִים וְעִשְׂבֵי בְשָׂמִים וּמִינֵי בְשָׂמִים, (לט) מְבָרֵךְ עַל כָּל אֶחָד בְּרָכָה

(*) ויש נוסחא שכתוב ועשבים.

ל טור בְּשֵׁם יֵשׁ אוֹמְרִים. מ שם. נ שם בְּגְמָרָא (מגי). ס רַבֵּנוּ יוֹנָה (לא: ד״ה וסמלק). ע רַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב טז ח״ב). פ רַשׁ״י שָׁם (ד״ה סמלק). צ שם בְּגְמָרָא. ק שם. ר רַשׁ״י (שם ד״ה נרקוס) בְּשֵׁם בַּעַל הַלְּכוֹת גְּדוֹלוֹת (סי׳ א ס״ו). ש [נְפוּקֵי יוֹסֵף] (שם). ת שם בְּגְמָרָא. א רַמְב״ם שָׁם (פ״ט ה״ז) וְרַב עַמְרָם (הד״ר בבית יוסף ד״ה אבל רב עמרם).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שִׁבֹּת שָׁם וּכְיוֹצֵא אֲפָרִים שָׁם שֶׁאִשָּׁשׁ שֶׁשּׁוֹאֲפִין בְּחֹטֶם. הִלְכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן ק״א. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ר״ס סָעִיף קָטָן ט׳: ז (יד) אִישְׁפִּי״ק. הֵיינוּ שְׁפִיגְנַרְדִי״א בִּלְשׁוֹן פּוֹלִין שֶׁעוֹשִׂין מִזֶּה שֶׁהוּא לְרֵיחַ. וּבַעֲלֵי בָּתִּים רְגִילִים לְשָׂפֵּךְ זֶה לַמַּיִם שֶׁהַכֵּהָנִים נוֹטְלִים יְדֵיהֶם לַהֲבָקָן, וּצְרִיכִים הָעוֹמְדִים שָׁם לְבָרֵךְ בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים כְּמוֹ בְּמֵי וֶרֶד בְּסָעִיף ג׳. וּבְהִלְכוֹת יוֹם טוֹב (סי׳ תקיא ס״ז-סק״ח) כָּתַבְתִּי שֶׁאֵין לְנָהֹג כֵּן. ט״ז (סק״ט), עַיֵּן לְעֵיל סִימָן קכ״ח סָעִיף קָטָן ח׳: ט (מו) גִּבְנָּה. שֶׁמַּשְׁקִין אוֹתוֹ וְגָדֵל וּמִתְקַיֵּם, אֲבָל דְּדַבְרָא מִתְיַבֵּשׁ כְּעֵשֶׂב וְהוֹלֵךְ לוֹ. בֵּית יוֹסֵף (ד״ה נרגיס):

בֵּאוּר הַלָּכָה

[וְיֵדַע שֶׁכְּבָמָּה מְקוֹמוֹת מֵבִיא דִּבְרֵי רַבֵּנוּ יִצְחָק אַלְפָּס וְלֵיתָא בְּאַלְפָּס שֶׁלָּפָנֵינוּ, וְאוּלַי נִמְצָא בְּתִשׁוּבוֹתָיו]. וְכֵן כָּתַב בְּאָשְׁפּוֹל (סי׳ כט) בְּשֵׁם הַגְּאוֹנִים וְכֵן כָּתַב בְּחִדּוּשֵׁי רַשְׁבָּ״א (מגי ד״ה מיתיבי) בְּשֵׁם רַב אַחַאי וּבְשֵׁם הַגְּאוֹנִים, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב, וְכֵן מָצָאתִי לְהַמַּאֲמָר מָרְדְּכַי (סק״ג) שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָאֲרְחוֹת חַיִּים (הל׳ ברכות סי׳ לח) וּבְשֵׁם אֲבִיזְרָהֶם (הל׳ ברכת הריח) בְּשִׁיטָה זוֹ, וְאִם כֵּן לֹא מְבָרְכִינַן עֲצֵי בְשָׂמִים אֶלָּא אִם כֵּן נִתְקַיְּמוּ בּוֹ כְּלָלֵי דְּהַנָּ״ה לְעֵיל בְּסִימָן ר״ג (ס״ב) [וּלְפִי זֶה מַה שֶּׁהֵבִיא הַגְּמָרָא (מגי) רְאָיָה מִפְּשָׁתָן לְחִילְפֵי דְּיֵמָא, וַהֲלֹא חִילְפֵי דְּיֵמָא לְשִׁיטָה זוֹ עַל כָּרְחָךְ מִתְקַיְּמִים מִשְּׁנָה לְשָׁנָה וּבְתַחְלַת בְּרִיאָתוֹ מוֹצִיא עֵץ, מַה שֶּׁאֵין זֶה כְּלָל בְּגִבְעוֹלֵי פִּשְׁתָּן, אֶלָּא דְּהָרְאָיָה הוּא רַק דְּאַף עַל גַּב דְּרֵיכֵי נִקְרָא עֵץ וּכְמוֹ בְּגִבְעוֹלֵי פִּשְׁתָּן דְּנִקְרָא עֵץ אַף עַל גַּב דְּגַם כֵּן לְאוֹ קַשִּׁים הֵם, כֵּן כָּתַב הָעֲרוּךְ, וְהֵבִיאוֹ הַגְּרַ״א בְּסָעִיף ו׳. וּמַה דְּמַשְׁמַע מֵהָרְאָ״ה הַנַּ״ל דְּגִבְעוֹלֵי פִּשְׁתָּן קַשִּׁים הֵם אֵין סוֹתֵר לָזֶה, דִּלְגַבֵּי שְׁאָר תְּבוּאוֹת וַעֲשָׂבִים קַשִּׁים הֵן וּלְגַבֵּי עֵץ רַכִּין הֵן]. **וְלִדְעַת קַשָּׁה לְהַכְרִיעַ** אַף דִּפְשִׁיטָה דְּשִׁ״ס מִסְתַּבֵּר כְּהָרְאָ״ה וְרִיאַ״ז, מִכָּל מָקוֹם רַבִּים הֵם הַחוֹלְקִים, [א]**וְעַל כֵּן יְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים עַל כָּל שֶׁאֵין בּוֹ סִימָנֵי אֵילָן, וְכֵן מַשְׁמַע מִפְּרֵי מִגְדִּים וּמֵאֲמַר מָרְדְּכַי שֶׁמְּצַדְּדִים כֵּן לְדִינָא:**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לְבַשֵּׂם שֶׁמֶן בְּבָשָׂמִים, וּכְמוֹ שֶׁמְּצִינוּ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה שֶׁהָיוּ מְבַשְּׂמִים אוֹתוֹ: (כח) **עֵצִים וּבְשָׂמִים.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר (כז) בֵּין עִשְׂבֵי בְשָׂמִים וּבֵין מִינֵי בְשָׂמִים: (כט) **וְאִם סָנְנוֹ.** פֵּרוּשׁ דְּכָל זֶה מְיֵירֵי בְּשֶׁנִּשְׁאַר עַל כָּל פָּנִים מְעַט מִן עִקַּר הַבֹּשֶׂם לְתוֹכוֹ, לְפִיכָךְ מְבָרְכִין בְּרָכַת אוֹתוֹ מִין, אֲבָל אִם סְנָנוֹ וְכוּ׳: (ל) **בּוֹרֵא שֶׁמֶן עָרֵב.** וְכֵמוֹ (כה) בַּאֲפַרְסְמוֹן: (לא) **שֶׁאֵין לוֹ עִקָּר.** וְאֵינוֹ אֶלָּא רֵיחַ קָלוּשׁ בְּעָלְמָא וְאֵין מְבָרְכִין עָלָיו, וּכְעֵין דְּמְבֹאָר לְקַמָּן בְּסִוְמָן רי״ז (ס״ג) לְעִנְיַן מֵרִיחַ בְּכֵלִים שֶׁהֵם מַגְמָרִים: (לב) **מִלְּהָרִיחַ בּוֹ.** כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכְנִיס עַצְמוֹ בְּסַפֵּק בְּרָכָה [וְהֵינוּ כְּשֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא בֹּשֶׂם זֶה, אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּשָׂמִים אֲחֵרִים, מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם עֲצֵי אוֹ מִינֵי (מו) וְיוֹצֵא גַּם עַל זֶה]. וְעֵין (מז) בַּאֲחֵרוֹנִים דְּמַסְקֵי דְּמִי שֶׁאֵין רוֹצֶה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ מֻתָּר לוֹ לְכַתְּחִלָּה לְהָרִיחַ (מח) וּלְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים. וְצָרִיךְ לְהַזְהִיר שָׁבִּיּוֹם הַכִּפּוּרִים לוֹקְחִים מִינֵי שְׁפִירִיטוּ״ס הַמְּרִיחִים לְהָרִיחַ בּוֹ וְאֵינָם מְבָרְכִין כְּלָל, וְיוֹתֵר מִזֶּה, שֶׁשּׁוֹקְכִין עַל בֶּגֶד פִּשְׁתָּן שֶׁיְּרִיחַ בּוֹ, וְזֶה אָסוּר, דְּמוֹלִידִין רֵיחַ בְּבֶגֶד. וְאוֹתָן שְׁפִירִיטוּ״ס שֶׁקּוֹרִין (שְׁלַאקְוַואסְע״ר) אֵין לְבָרֵךְ עַל זֶה כְּלָל, שֶׁאֵינוֹ מֵרִיחַ כְּלָל [חַיֵּי אָדָם (שם)]: ז (לג) **סְמְלֵק וְחִלְפֵי דְּיֵמָא.** אַף עַל גַּב דְּקָלַח שֶׁלָּהֶם אֵינוֹ קָשֶׁה כְּשֶׁל עֵץ, (כמ) אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן דְּמוֹצִיא עָלָיו מַעֲצוֹ כְּשֶׁאֵר אִילָנוֹת, בְּכְלַל עֵץ הוּא וּמְבָרֵךְ בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים: (לד) **רוֹסְמַארי״ן.** וּבְבֵאוּר הַגְּרַ״א חוֹלֵק, וְהוֹכִיחַ דְּלְדַעַת הַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים וְהוּא תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה סְפִיגְנַ״ר, וּמַעֲלָה רֵיחַ טוֹב, וּבַעֲלֵי בָּתִּים נוֹהֲגִים בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת לִתֵּן זֶה לַמַּיִם שֶׁהַכֹּהֲנִים נוֹטְלִים יְדֵיהֶם לַדּוּכָן כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה עַל יְדֵי זֶה רֵיחַ טוֹב, (נמ) וְאֵין נָכוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן, דְּהָא מוֹלִיד רֵיחָא בְּמַיִם בְּיוֹם טוֹב דְּאָסוּר: ח (לו) **סִינְגְלֵי.** הֵם מִין הַדְּאִים בְּמַיִם וְנִקְרָא בְּמַקְרָא (נג) מְשׁוּם דְּהַגַּדֵּל בְּגִנָּה לְשָׂדֶה הוּא, (נד) וּמַשְׁקִים אוֹתָם, וְאַף עַל פִּי שֶׁעֲצוֹ מִתְיַבֵּשׁ, מִתְקַיֵּם הוּא לַשָּׁנָה הַבָּאָה, אֲבָל דְּדַבְרָא מִתְיַבֵּשׁ כְּעֵשֶׂב וְהוֹלֵךְ לוֹ: י (לח) **הָיוּ לְפָנָיו.** פֵּרוּשׁ וְרוֹצֶה לְהָרִיחַ בָּהֶם: (לט) **מְבָרֵךְ עַל כָּל אֶחָד**

בַּאֵר הֵיטֵב

ו (יג) עִקָּר. וּמַהַאי טַעְמָא אֵין מְבָרְכִין עַל הַטּוּבָא״ק שֶׁשּׁוֹאֲפִין בְּחֹטֶם. הִלְכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן ק״א. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ר״ס סָעִיף קָטָן ט׳: ז (יד) אִישְׁפִּי״ק. הֵיינוּ שְׁפִיגְנַרְדִי״א בִּלְשׁוֹן פּוֹלִין שֶׁעוֹשִׂין מִזֶּה שֶׁהוּא לְרֵיחַ, וּבַעֲלֵי בָּתִּים רְגִילִים לְשָׂפֵּךְ זֶה לַמַּיִם שֶׁהַכֹּהֲנִים נוֹטְלִים יְדֵיהֶם לַהֲבָקָן, וּצְרִיכִים הָעוֹמְדִים שָׁם לְבָרֵךְ בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים כְּמוֹ בְּמֵי וֶרֶד בְּסָעִיף ג׳. וּבְהִלְכוֹת יוֹם טוֹב (סי׳ תקיא ס״ז-סק״ח) כָּתַבְתִּי שֶׁאֵין לְנָהֹג כֵּן. ט״ז (סק״ט), עַיֵּן לְעֵיל סִימָן קכ״ח סָעִיף קָטָן ח׳: ט (מו) גִּבְנָּה. שֶׁמַּשְׁקִין אוֹתוֹ וְגָדֵל וּמִתְקַיֵּם, אֲבָל דְּדַבְרָא מִתְיַבֵּשׁ כְּעֵשֶׂב וְהוֹלֵךְ לוֹ. בֵּית יוֹסֵף (ד״ה נרגיס):

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ו (כה) עֵין בְּרָא״ש (פ״ו סי׳ לח) וְטוּר: (כח) טור. וְלֹא סְבִירָא לֵיהּ לְדַעְתָּה זוֹ הַשְׁתָּא דְּכָתְבִינַן לְעֵיל (משנ״ב ס״ק כג) גַּבֵּי אֲפַרְסְמוֹן, אֶלָּא דְּלֹהֲכִי מְבָרְכִין שָׁם בּוֹרֵא שֶׁמֶן עָרֵב, לְפִי שֶׁאֵין בּוֹ בְּשָׂמִים בְּעַיִן, וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין הָכָא [הַגְּרַ״א]. וּלְפִי זֶה לְכְאוֹרָה יֵחָלֵק זוֹ הַדַּעְתָּה גַּם עַל סָעִיף ה׳, וּבְאֶמֶת הַמְחַבֵּר שָׁם סָתַם לְדִינָא. שׁוּב עַיְּנְתִּי בְּחִדּוּשֵׁי הָרְאָ״ה [וּמוּבָא גַּם כֵּן בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת (מג. ד״ה ורבנן)] וּמָצָאתִי שָׁם הַשְׁתִּי דַּעוֹת שֶׁהוּבְּא בְּטוּר, וּמָצָאתִי שֶׁכָּתַב שָׁם דְּלֹהֲכִי בְּשֶׁמֶן בּוֹרֵא שֶׁמֶן עָרֵב, מִשּׁוּם דְּאֵפִלּוּ בְּפֵרוֹת אֵין מְשֻׁכָּח הֵיוֹצֵא מֵהֶן כְּמוֹתָן, וְכָל שֶׁכֵּן בְּצַיָּן, וְלֹהֲכִי לֹא נוֹהֲגִין לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים, עַיֵּן שָׁם, וּלְפִי זֶה בְּזֵית דְּמַשְׁכֵּה הֵיוֹצֵא מֵהֶן כְּמוֹתוֹ וְגַם מְבָרְכִין עֲלֵיהֶן בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, שְׁפִיר מְבָרְכִינַן עַל רֵיחוֹ בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים, מָקוֹם עָדַיִן צָרִיךְ עִיּוּן עַל הַמְחַבֵּר דְּסָתַם לְעִנְיַן מַי וֶרֶד דְּמְבָרְכִינַן בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים, דִּלְפִי דִּבְרֵי הָרְאָ״ה לֹא נוֹהֲגִין לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים אֶלָּא אִם כֵּן מֻנָּח שָׁם קְצָת מִן הַזְּרָדִין בְּעַצְמָן, וְצָרִיךְ עִיּוּן [וְעֵין דְּשִׁתֵּי הַדַּעוֹת שֶׁהִתְעַתִּיק הַשּׁוּר, נִפְר שֶׁהוּא מִדִּבְרֵי הָרְאָ״ה הַנַּ״ל, וּמִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה הָרְאָ״ה לְעֵינֵי הַבְּדֹלַח שֶׁל הַבַּיִת יוֹסֵף עַל כֵּן דָּחַק עַצְמוֹ וְחָלָה דִּבְרֵי הַשּׁוּר בְּדַעַת הָרַמְבָּ״ם (פ״ט ה״ח), וּבְאֶמֶת הַדִּין עִם הַבַּ״ח (ס״ו) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים דְּדָבָר זֶה אֵינוֹ דּוֹמֶה כְּלָל לְרֵיחַ שֶׁאֵין לוֹ עִקָּר, אֶלָּא דִּבְרֵי הַשּׁוּר

לִיקּוּמֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבְסִדּוּר בִּרְכַת הַנֶּהֱנִין (פ״ו ה״ז וּפ״א ה״ב) כָּתַב שֶׁבִּרְכַת הָרֵיחַ אֵינָהּ כְּבִרְכַת הָאֲכִילָה, וְכָל שֶׁעֲצוֹ קְשֶׁה מְעַט כְּפִשְׁתָּן מְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים, וְאַף שֶׁאֵין עֲצוֹ מִתְקַיֵּם.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הָרְאוּיָה לוֹ. הַגָּהּ: (לח) וְאִם בֵּרַךְ עַל כֻּלָּם מֵינֵי בְשָׂמִים (טז) (לט) יָצָא (טור ריש הסימן). וְאִם צָרִיךְ לְהַקְדִּים שֶׁל עֵץ לְשֶׁל עִשְׂבֵי בְשָׂמִים (מ) עַיֵּן לְעֵיל סִימָן רי"א (ס"ג): **יא** [ב]הֲבִיאוּ לְפָנָיו הַדֵּס וְשָׁמָן (יז) (מא) לְהָרִיחַ בָּהֶם, (מב) **אִם בִּרְכוֹתֵיהֶן שָׁווֹת,** (מג) מְבָרֵךְ עַל (יח) הַהֲדַס וּפוֹטֵר אֶת הַשָּׁמָן, (מד) [ג]וְאִם אֵינָם שָׁווֹת, (מה) * מְבָרֵךְ עַל הַהֲדַס תְּחִלָּה: **יב** [ד]מְבָרְכִין עַל הַמַּגְמָר (פְּרוּשׁ בְּשָׂמִים שֶׁמְּשִׂימִים עַל הַגֶּחָלִים (מו) לְהָרִיחַ בָּהֶם) * מְשַׁיַּעֲלָה קִיטוֹר עַשָׂנוֹ (מז) * קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעַ לוֹ הָרֵיחַ, (מח) אֲבָל לֹא יְבָרֵךְ קֹדֶם שֶׁיַּעֲלֶה קִיטוֹר הֶעָשָׁן:

ב שם בְּגֶמָרָא לְגִרְסַת הָרִי"ף (לא:).
ג שם לְגִרְסַת הָרא"ש (פ"ו סי' לט).
ד שם בְּגֶמָרָא (ע"א).

בְּאֵר הַיטֵב

א (טז) **יָצָא.** כָּתַב הַפ"ח (ס"ח) דְּאִם בֵּרַךְ עַל שֶׁל עֵץ עִשְׂבֵי בְשָׂמִים לֹא יָצָא, דְּעִשְׂבֵי אֵינוֹ כּוֹלֵל שֶׁל עֵץ, וְכֵן כָּתַב הַלְּבוּשׁ, וְעַיֵּן בְּסֵפֶר גַּן הַמֶּלֶךְ סִימָן צ"ט:

א (יז) **לְהָרִיחַ בָּהֶם.** דְּאִלּוּ לְהַעֲבִיר הַזִּכְמָא אֵין מְבָרְכִין עָלָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן רי"ז סוֹף סָעִיף ב': (יח) **הַהֲדַס.** בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְכוּ'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אֵין לוֹ לְפָטֵר עַצְמוֹ בִּבְרָכָה כּוֹלֶלֶת אַחַת דְּהַיְנוּ בְּבָרְכַת בּוֹרֵא מֵינֵי בְשָׂמִים, אֶלָּא לְכָתְחִלָּה צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל כָּל אֶחָד בְּפָנֵי עַצְמוֹ. וְיָכוֹל בְּתְחִלָּה עַל עֲצֵי בְשָׂמִים וְעִשְׂבֵי בְשָׂמִים, וְאַחַר כָּךְ יְבָרֵךְ עַל שְׁאָר מִינִים בּוֹרֵא מֵינֵי בְשָׂמִים, וּכְמוֹ דְּקַיְימָא לָן לְעֵיל סִימָן רי"א סָעִיף ג' לְעִנְיַן בְּרָכַת הַפֵּרוֹת. נִתְעָרְבוּ כַּמָּה מִינִים יַחַד אוֹ שֶׁהֵם בַּאֲגֻדָּה אַחַת וְאִי אֶפְשָׁר לְהָרִיחַ מִכָּל מִין בְּפָנֵי עַצְמוֹ, מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא מֵינֵי בְשָׂמִים (אֲלִיָּה רַבָּה (ס"ק טז) וְדָרְךְ הַחַיִּים (דיני ברכת הריח ס"ו)], מִיהוּ מַשְׁמַע בְּאֵלִיָּה רַבָּה דְּטוֹב לִקְטֹם מֵהָאֲגֻדָּה אֵיזֶה מִין כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְבָרֵךְ עָלָיו בִּרְכָתוֹ הָרְאוּי לְכַתְּחִלָּה: **(לח) וְאִם בֵּרַךְ וְכוּ'.** כַּנַּ"ל בְּסָעִיף ב', אֶלָּא דְּשָׁם מַיְירֵי שֶׁנִּקְטוּ עֲצֵי בְשָׂמִים אוֹ עִשְׂבֵי בְשָׂמִים בְּיָדוֹ וּבֵרַךְ עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא מֵינֵי בְשָׂמִים, וְהָכָא מַיְירֵי שֶׁנִּקְטוּ רַק מֵינֵי בְשָׂמִים וּבִבְרָכָתוֹ כִּוֵּן לְהוֹצִיא גַּם אֶת הָעֲצֵי בְשָׂמִים וְעִשְׂבֵי בְשָׂמִים, אֲפִלּוּ הָכִי יָצָא, שֶׁבְּרָכָה זוֹ שַׁיָּךְ בְּדִיעֲבַד גַּם עֲלֵיהֶם:

(לט) יָצָא. הַיְנוּ כְּשֶׁכִּוֵּן בְּהֶדְיָא לְהוֹצִיא כָּל הַמִּינִים, וְאִי לָאו הָכִי לֹא, וּכְמוֹ לְעִנְיַן בְּרָכַת הַפֵּרוֹת כְּשֵׁשׁ לְפָנָיו דָּבָר שֶׁבִּרְכָתוֹ פְּרִי הָעֵץ וּפְרִי הָאֲדָמָה וְיֵשׁ לְפָנָיו דָּבָר שֶׁבִּרְכָתוֹ שֶׁהַכֹּל, אֵינוֹ יוֹצֵא בְּסָתָמָא בְּבִרְכַת שֶׁהַכֹּל עַל הַכֹּל, וְכַנַּ"ל בְּסִימָן ר"ו (ס"ב). כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּכְשֵׁם שֶׁבִּרְכַת עֲצֵי בְשָׂמִים אֵינוֹ פּוֹטֵר לִבְרָכַת עִשְׂבֵי בְשָׂמִים כֵּן בִּרְכַת עִשְׂבֵי בְשָׂמִים אֵינוֹ פּוֹטֵר לְבִרְכַת עֲצֵי בְשָׂמִים, דְּבַעֲשָׂבִים אֵינָנוּ נִכְלָל עֵץ: (מ) **עַיֵּן לְעֵיל סִימָן רי"א.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דְּשָׁם אִיתָא פְּלוּגְתָּא כְּעֵין זֶה בְּסָעִיף ג' לְעִנְיַן פְּרִי הָעֵץ וּפְרִי הָאֲדָמָה אִם צָרִיךְ לְהַקְדִּים פְּרִי הָעֵץ, וְהָכִי נַמִּי בִּעְנָיְנֵנוּ. וְדַע, דְּשָׁם הִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּמַה שֶּׁהוּא חָבִיב לוֹ תָּמִיד יוֹתֵר צָרִיךְ לְהַקְדִּימוֹ, אַף אִם שְׁנֵיהֶם חֲבִיבִין אֶצְלוֹ בְּשָׁוֶה, נָכוֹן יוֹתֵר לְהַקְדִּים הַפְּרִי הָעֵץ, וְהוּא הַדִּין הָכָא, אִם חֲבִיבִין אֶצְלוֹ שְׁנֵיהֶם בְּשָׁוֶה, נָכוֹן יוֹתֵר לְהַקְדִּים הָעֲצֵי בְשָׂמִים, שֶׁהִיא בְּרָכָה מְבֹרֶרֶת וּפְרָטִית בְּיוֹתֵר, וְאַחַר כָּךְ יְבָרֵךְ עִשְׂבֵי בְשָׂמִים:

יא (מא) **לְהָרִיחַ בָּהֶם.** דְּאִלּוּ (לו) שָׁמָן שֶׁהֲבִיא לְסוּף יָדָיו לְהַעֲבִיר (ד"ה של בית הכסא) מַה שֶּׁנִּכְתָּב בָּזֶה: **(מב) אִם בִּרְכוֹתֵיהֶן שָׁווֹת.** כְּגוֹן שֶׁהַשָּׁמָן (לה) הָיָה מְבֻשָּׂם בַּעֲצֵי בְשָׂמִים, שֶׁמְּבָרְכִין עַל הַשָּׁמָן בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים כַּמְבֹאָר בְּסָעִיף ו': **(מג) מְבָרֵךְ עַל הַהֲדַס.** הַטַּעַם, (לו) דְּהַדֵּס הוּא גּוּף הָעֵץ הַנִּקְרָא בְּשָׂמִים, וְהַשָּׁמָן אֵין הָרֵיחַ מַעֲצָמוֹ אֶלָּא קוֹלְטוֹ מֵאַחַר, הִלְכָךְ הַדֵּס חָשִׁיבָא טְפֵי, וּלְהָכִי מְבָרֵךְ עָלָיו וּפוֹטֵר הַשָּׁמָן בִּבְרָכָתוֹ. וּכְשֶׁמְּבָרֵךְ עָלָיו (לו) נוֹטֵל הַהֲדַס בְּיָמִין וְהַשָּׁמָן בִּשְׂמֹאל, דְּעַל דָּבָר שֶׁמְּבָרֵךְ נוֹטְלוֹ בִּימִינוֹ: **(מד) וְאִם אֵינָם שָׁווֹת.** כְּגוֹן שֶׁהָיָה שָׁמָן שֶׁמְּבֻשָּׂם בְּעִשְׂבֵי בְשָׂמִים שֶׁבִּרְכָתוֹ בּוֹרֵא עִשְׂבֵי בְשָׂמִים, אוֹ שֶׁהָיָה שָׁמָן אַפַּרְסְמוֹן דִּמְבֹאָר בְּסָעִיף ד' דִּבְרָכָתוֹ הוּא בּוֹרֵא שֶׁמֶן עָרֵב, וְאִם כֵּן יָכוֹל לְבָרֵךְ עַל הַהֲדַס עֲצֵי וְלִפְטֹר אֶת הַשָּׁמָן: **(מה) מְבָרֵךְ עַל הַהֲדַס תְּחִלָּה.** וְאַף עַל גַּב (לו) דְּשָׁמָן אַפַּרְסְמוֹן רֵיחוֹ מַחֲמַת עַצְמוֹ וְלֹא קָלַט מֵאֲחֵרִים, וְגַם בִּרְכָתוֹ חֲשׁוּבָה שֶׁמְּזִכִּיר וּמְיַחֵד שֶׁמֶן בִּבְרָכָתוֹ, אֲפִלּוּ הָכִי הַדֵּס שֶׁהוּא כְּבָרְיָתוֹ וְקָנִים (מ) בְּגוּפוֹ חָשִׁיב טְפֵי [הָרְאָ"ה (מג: ד"ה ת"ר): **יב** (מו) **לְהָרִיחַ בָּהֶם.** לְאַפּוּקֵי אִם מְעַשֵּׁן לְבַטֵּל הַסְּרָחוֹן אֵין מְבָרְכִין עָלָיו כְּלָל, וְאַף שְׁנָהֲנָה מֵהַבְּשָׂמִים מְאֹד, וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן רי"ז (ס"ב): **(מז) קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעַ וְכוּ'.** דְּבָעִינַן לְכַתְּחִלָּה עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּתָן, וּבְדִיעֲבַד יָכוֹל לְבָרֵךְ (מפ) אַף בְּעֵת שֶׁמַּרִיחַ: **(מח) אֲבָל**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

יא (מג) מְגַן אַבְרָהָם (ס"ק יז) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(מד) וְאִם אֵינָם שָׁוִים** וְכוּ'. כַּנַּ"ל בְּסָעִיף ה', כֵּן מוּכָח מִרְמַבַּ"ם בְּהִלְכוֹת בְּרָכוֹת פֶּרֶק ט' הֲלָכָה ג', עַיֵּן שָׁם, וְכֵן מַשְׁמַע מִפְּתִימַת הַמְחַבֵּר דְּקַאֵי עַל כָּל דְּבָרִים שֶׁל שְׁמֹנֶי בְשָׂמִים שֶׁבִּרְכָתָן בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים, וְעַל כָּרְחָךְ דִּסְבִירָא לָן דְּזֶה נָמֵי מִקְּרֵי אֵין הַבֹּשֶׂם בְּעֵינוֹ כְּמוֹ הַדֵּס שְׁגּוּפוֹ הָעֵץ קָנִים וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּהִלְכוֹת גְּדוֹלוֹת (סר כט) וְהִלְכוֹת הָרְאָ"ה (מג:) עַיֵּן שָׁם וְשִׁטָּה מְקֻבֶּצֶת (מג: ד"ה בית שמאי), וּכְבָר הֵעִיר בְּדִבְרֵי [הַבַּעַל הַלְּכוֹת גְּדוֹלוֹת בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יט), עַיֵּן שָׁם. וְדַע דְּהָרְאָ"ה מְסַיֵּם, וּמַיְירֵי דְּלֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ מֵה דְּחָבִיב לוֹ טְפֵי וְכֵיוָן דְּכֵן וַדַּאי דְּחָשׁוּב בִּגּוּפוֹ עָדִיף וְכוּ', עַיֵּן שָׁם, וּמַשְׁמַע בְּזֶה מַה שֶּׁתָּמַהּ בִּתְשׁוּבַת רַבִּי מְנַחֵם עֲזַרְיָה סִימָן ה' וְכֵן בְּמַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ מִלְּעֵיל סִימָן רי"א (ס"א) דִּבְרָכוֹת שָׁווֹת חָבִיב עָדִיף, וְלֹא הָיָה לְפָנֵיהֶם הִלְכוֹת הָרְאָ"ה, וְכֵן מוּכָח בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל מְבֹרָכוֹת טְפֵי, וְכֵן מוּכָח מִרְמַבַּ"ם בְּהִלְכוֹת בְּרָכוֹת פֶּרֶק ט' הֲלָכָה ג', עַיֵּן שָׁם, וְכֵן מַשְׁמַע מִפְּתִימַת הַמְחַבֵּר דְּקַאֵי עַל כָּל דְּבָרִים שֶׁל שְׁמֹנֶי בְשָׂמִים שֶׁבִּרְכָתָן בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים, וְעַל כָּרְחָךְ דִּסְבִירָא לָן דְּזֶה נָמֵי מִקְּרֵי אֵין הַבֹּשֶׂם בְּעֵינוֹ כְּמוֹ הַדֵּס שְׁגּוּפוֹ הָעֵץ קָנִים וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּהִלְכוֹת גְּדוֹלוֹת (סר א ס"ו) וְהָאֶשְׁכּוֹל (סר כט) וְהִלְכוֹת הָרְאָ"ה (מג:) עַיֵּן שָׁם וְשִׁטָּה מְקֻבֶּצֶת (מג: ד"ה בית שמאי), וּכְבָר הֵעִיר בְּדִבְרֵי [הַבַּעַל הַלְּכוֹת גְּדוֹלוֹת בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יט), עַיֵּן שָׁם. וְדַע דְּהָרְאָ"ה מְסַיֵּם, וּמַיְירֵי דְּלֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ מֵה דְּחָבִיב לוֹ טְפֵי וְכֵיוָן דְּכֵן וַדַּאי דְּחָשׁוּב בִּגּוּפוֹ עָדִיף וְכוּ', עַיֵּן שָׁם, וּמַשְׁמַע בְּזֶה מַה שֶּׁתָּמַהּ בִּתְשׁוּבַת רַבִּי מְנַחֵם עֲזַרְיָה סִימָן ה' וְכֵן בְּמַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ מִלְּעֵיל סִימָן רי"א (ס"א) דִּבְרָכוֹת שָׁווֹת חָבִיב עָדִיף, וְלֹא הָיָה לְפָנֵיהֶם הִלְכוֹת הָרְאָ"ה, וְכֵן מוּכָח בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל

בַּאוּר הֲלָכָה

יא * **מְבָרֵךְ עַל הַהֲדַס תְּחִלָּה.** עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יט) שֶׁהִקְשָׁה עַל הַשּׁוּר שֶׁכָּתַב לְעִנְיַן שָׁמָן אַפַּרְסְמוֹן אִם נִזְדַּמֵּן לוֹ עִם הַהֲדַס דִּמְבָרֵךְ תְּחִלָּה עַל הַהֲדַס, הָא לְפִי טַעַם הַבַּעַל הַלְּכוֹת גְּדוֹלוֹת (סר א ס"ו) מְשׁוּם דַּהֲדַס אִיתָא בְּעֵינָן לֹא שַׁיָּךְ זֶה כִּי אִם לְגַבֵּי שֶׁמֶן שֶׁבּוֹשְׂמוּ בְּעִשְׂבֵי בְשָׂמִים שֶׁהַשֶּׁמֶן קָלַט רַק מֵרֵיחַ, מַה שַּׁאִין כֵּן לְעִנְיַן אַפַּרְסְמוֹן. וְקָשֶׁה לִדְבָרָיו אֲמַאי פָּסַק הָרַמְבַּ"ם (פ"ט ה"ג) לְעִנְיַן שֶׁמֶן זַיִת [שֶׁיֵּשׁ לוֹ רֵיחַ] וַהֲדַס שֶׁהַהֲדַס עִקָּר, וְעַל כָּרְחֲךָ דְּגַם זֶה לֹא חָשִׁיב בְּעֵינָן לְעִנְיַן הֲדַס שְׁגּוּפוֹ הָעֵץ קָנִים, וְהָכִי נַמִּי לְעִנְיַן אַפַּרְסְמוֹן, וְכֵן כָּתַב הָרְאָ"ה (מג: ד"ה ת"ר) כָּתַב גַּם בְּסִבְרָא זוֹ דִּמְיֵירֵי שֶׁאֵין אַחַת חֲבִיבָא לֵיהּ, עַיֵּן שָׁם, אֶלָּא דְּאַחַר כָּךְ כְּסוּגְיָא דְּהַבִיאוּ לוֹ שֶׁמֶן וְיֵין כָּתַב גַּם כֵּן דִּמְיֵירֵי שֶׁאֵין אַחַת חֲבִיבָא לֵיהּ, וְאַחַר כָּךְ מְסַיֵּם, אִי נַמִּי אֲלִיבָּא דְּהִלְכְתָא, בְּהָא כֵּיוָן דְּאֵין בִּרְכוֹתֵיהֶן שָׁווֹת אֲפִלּוּ אֶיכָּא חַד מִינַּיְיהוּ דְּחָבִיב עֲלֵיהּ טְפֵי בְּתַר חֲשׁוּב אָזְלִינַן, וּבְהָא פְּלִיגִי הֵי מִינַּיְיהוּ חֲשִׁיבָא, עַיֵּן שָׁם. **אִמְנָם לְפִי מַאי דְּאַסִּיקְנָא לְעֵיל** בְּסִימָן רי"א אִי בְּבֹאוּר הֲלָכָה (ד"ה ריש אומרים) **דְּרֹב פּוֹסְקִים סוֹבְרִין דְּבְאֵין בִּרְכוֹתֵיהֶן שָׁווֹת גַּם כֵּן אָזְלִינַן בָּתַר חֲבִיב, לְפִי זֶה עַל פְּרָחַךְ לְכַאוֹרָה יִהְיֶה קַאֵי דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לְדִינָא רַק בְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם חֲבִיבִין לֵיהּ בְּשָׁוֶה, וְאִפְשָׁר לוֹמַר דִּכְיוָן דִּמְעַלַּת הַהֲדַס דְּהוּא מִינוֹ מְעַלַּת חֲבִיב אֲפִלּוּ מְעַלַּת בִּרְכַת שֶׁמֶן עָרֵב דְּהוּא בְּרָכָה הַמְבֹרֶרֶת, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁדּוֹחֶה מְעַלַּת חֲבִיב** שֶׁהוּא לְמַשָּׂה מִזֶּה, כְּדִלְעֵיל בְּרִי"א (ס"ג), וְצָרִיךְ עִיּוּן:

יב * **מְשַׁיַּעֲלָה קִיטוֹר עַשָׂנוֹ.** דַּע, דְּמוּכָח מַרְשִׁ"י (מג. ד"ה מברכין) וְתוֹסָפוֹת (שם ד"ה כל) **דַּאֲפִלּוּ נִשְׁרְפוּ הַבְּשָׂמִים לְגַמְרֵי גַּם כֵּן צָרִיךְ לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן, אַף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא אֵינָם כְּלוּם, וְלֹא קְפָדִינַן שֶׁיִּהְיֶה קְצָת מֵהַבְּשָׂמִים קַיָּם בִּשְׁעַת בְּרָכָה,** וְלֹא מִקְּרֵי רֵיחַ שֶׁאֵין לוֹ עִקָּר, דְּאִדְּרַבָּה הָרֵיחַ בָּא מִן גּוּפָן, וְכֵן דֶּרֶךְ הַבְּשָׂמִים שֶׁכְּשֶׁנִּשְׁרָפִים מְרִיחִים, וְכֵן מוּכָח לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם (פ"ט) דִּין ב', עַיֵּן שָׁם, וְכֵן מוּכָח בְּאוֹר זָרוֹעַ (סר קעט) וּבְשִׁלְטֵי גִּבּוֹרִים (לא: אות א) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ יְשַׁעְיָה, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן פָּסַק הַשּׁ"ז (ס"ק יג), וְכָתַבְתִּי כָּל זֶה לְהוֹצִיא מִדִּבְרֵי הָרְאָ"ה בְּהִלְכוֹתָיו (מג. ד"ה אמר ר' זירא) שֶׁלִּדְעָתוֹ אֵין מְבָרְכִין אֶלָּא אִם כֵּן עִקָּרוֹ קַיָּם עַדַיִן, דְּאַחַר שֶׁעִקָּרוֹ כָּלָה בָּאֵשׁ אֵין מְבָרְכִין, דְּהֵרֵי רֵיחַ שֶׁאֵין לוֹ עִקָּר, וּמִקְּרֵשׁ כָּלָה סוּגְיָא בְּדָרְךְ זֶה, עַיֵּן שָׁם, וְנִמְשַׁךְ אַחֲרָיו בַּעַל שִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת (מג. ד"ה משתעפה)„ וְאֵינוֹ כֵּן לְכָל הַפּוֹסְקִים הַנַּ"ל:

* **קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעַ לוֹ הָרֵיחַ. וְאַף שֶׁאֵין תּוֹסֶפֶת הַמַּגְמָר בְּיָדוֹ, לֹא מִקְּרֵי קֹדֶם דְּקֹדֶם** וּכְמוֹ לְעֵיל בְּסִימָן קס"ז סָעִיף ג' לְעִנְיַן לֶחֶם, דְּהָתָם מְחַפֵּר

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah